ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2022/HC-A/434
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ދޮންފަނު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް: ޝަރަފިއްދާ އިބްރާހީމް، ހުސްނޫވިލާ / ބ. ދޮންފަނު
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: މަދަނީ އެހެނިހެން މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
އިސްވެރި ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު ޙުޒައިފާ މުޙައްމަދު

ނިމުނު ތާރީޚް: 23 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1446
24 ޑިސެންބަރު 2024

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 30 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1444 / 24 ނޮވެންބަރު 2022

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 12/F7C/2021
- **ނިންމި ތަން:** މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރި ދޮންފަނު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** މަދަނީ އުޖޫރައިން މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 30 ނޮވެންބަރު 2021
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 15 ސެޕްޓެންބަރު 2022

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރި ދޮންފަނު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
ވަކީލު: އދއ. ސަފާރާ ޝަރީފް، ދޮރަބިމާގެ / ސ. ހުޅުދޫ
ވަކީލު: އދއ. ފާތިމަތު ޢުޒުމާ، ފޮރިވިލާގެ / ނ. މަގޫދޫ

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް
ޝަރަފުއްދީން އިބްރާހީމް، ހުސްނުވިލާ / ބ. ދޮންފަނު
ވަކީލު: އދ. ޙަނީނާން ޢަލީ މުޙައްމަދު، މާވިލު / ގދ. ފިޔޯރީ

މަދަނީ – މަދަނީ އުޖޫރައިން މައްސަލަ – ނިންމުމަށް ވާޞިލުވި ސަބަބު ބޮޑުދިނުން

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު، އޮބަދޫ ހިނގުން، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯނު: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt·gov·mv ވެބްސައިޓް: www·highcourt·gov·mv

- **ފަނޑިޔާރު މުރާޖަޢާކުރި ފައިސަލާގެ ޚުލާޞާ:**

މައްސަލައިގެ ތަޢާރަފު:

1. މި މައްސަލައަކީ، މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ދޮންފަނު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 12/F7C/2021 މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ދޮންފަނު ކައުންސިލްގެ އިދާރާގެ ފަރާތުން އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކޮށް ހުށަހެޅުއްވުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ ބ. ދޮންފަނު ހުސްނޫވިލާ / ޝަރީފާ އިބްރާހީމްއެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާގޮތް

2. ދިރިއުޅުމަށް ބަނޑާރަ ގޯތި ދޫކުރުމަށް ހުށަހަޅާ މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ދޮންފަނު ކައުންސިލްގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު (IUL)317/2020/35 (30 ޑިސެމްބަރު 2020) އިޢުލާން އާއްމުކޮށްފައިވެއެވެ. މި އިޢުލާނާއި ގުޅިގެން ޝަރީފާ އިބްރާހީމް، ދިރިއުޅުމަށްބިމަކަށް ގޯއްޗެއް ހޯދުމަށް އެދި ފޯމު މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ދޮންފަނު ކައުންސިލްގެ އިދާރާއަށް ހުށަހެޅިއެވެ. ޝަރީފާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ފޯމަށް ޕޮއިންޓް ދިނުމުގައި އަމަލުކޮށްފައިވަނީ އެކަށައަޅާފައިވާ އުސޫލުން ބޭރުންކަމަށް ޝަރީފާ ބުނެ ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅައެވެ. އެގޮތުން އެ އުސޫލުގެ 01 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "ގޯއްޗަކަށް އެދޭމީހާގެ އަނބިމީހާ ނުވަތަ ފިރިމީހާއަށް ގޯއްޗެއް ނެތްނަމަ 20 ޕޮއިންޓް" މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުމުން އެ 20 ޕޮއިންޓަކީ ޝަރީފާއަށް ހައްޤުވާ 20 ޕޮއިންޓް ކަމަށް އެފަރާތުން ބުނެއެވެ.

3. އަދި އުސޫލުގެ 02 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ފިރި، އަނބި ނިކާހު ހުވަފެންތަކުގައި 01 ނުވަތަ 02 ކުދިން ތިބިނަމަ 15 ޕޮއިންޓް ލިބޭނެކަމާއި އުސޫލުގެ (ބ) ގައި ކުދިން ތިނެއް އިނދެ ކައިވެނި ދޫވެފައިވީނަމަވެސް

1 ނުވަތަ 2 ކުދިން ތިބިނަމަ ވެސް ދިޔާސީ 10 ޕޮއިންޓް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އުސޫލުގެ 2 ވަނަ އަކުރަށް ޤާނޫނީ ނަޒަރުކުރުން ބަލާއިރު އެ 2 އަކުރުގެ ތަބީޢަތާއި އެކަށައެޅިފައިވާކަމާއި، އަދާކުރުމުގެ ހަމަތަކަށް ބަލާއިރު، ހުވަފެންވެއި ހުރިހާ އަންނަނިވި ކަމެއްވެސް ޢާއިލާގައި ހުރި އަންހެނާ ތަޢުލީމު ނުލިބުމުން ކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ބުނެއެވެ. ނަމަވެސް ކޮންސެޕްޓްގެ އިދާރާއިން ޕީ ދިންކަމަށް އުޅުނުތަނުގައި އުސޫލުގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ) އަދި (ބ) ހިމަނާފައިވާ ކަސްޓަޑީގެ އަދާވަތުގެ އިންސާފުގެ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

4. އެހެންކަމުން ޗައިލްޑް ސަޕޯޓް ޑިޓަރމިނޭޝަން ކޮމިޓީގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު (IUL)317/2020/35 (30 ނޮވެމްބަރ 2020) އިޢުލާން ކުރެވިފައިވާ ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ޝަރީޢަތް އިބްތިދާޢީ ފަރާތުން ޗައިލްޑް ސަޕޯޓް ޑިޓަރމިނޭޝަން މެޑިއޭޝަން ކޯޓުގައި އުފުލިއެވެ.

5. ޗައިލްޑް ސަޕޯޓް ޑިޓަރމިނޭޝަން މެޑިއޭޝަން ކޯޓުގެ ނަންބަރު 12/F7C/2021 މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ޗައިލްޑް ސަޕޯޓް ޑިޓަރމިނޭޝަން ކޮމިޓީގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު (IUL)317/2020/35 (30 ނޮވެމްބަރ 2020) އިޢުލާން ބާޠިލު އިޢުލާނެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައެވެ.

<u>ޗައިލްޑް ސަޕޯޓް ޑިޓަރމިނޭޝަން މެޑިއޭޝަން ކޯޓުގެ ނަންބަރު 12/F7C/2021 މައްސަލަ ނިންމުމަށް ބާޠިލުވާ ސަބަބުތައް</u>

6. "ގެއްލުން އެދޭމީހާގެ އަތުވެރިޔާ ނުވަތަ ފިރިހެނާއަށް ގެއްލުމެއް ނުލިބޭނަމަ 20 ޕޮއިންޓް" މިފަދައިން ބަލާނެކަމަށާއި އެއްގޮތަށް އެ 20 ޕޮއިންޓަށް ޝަރީޢަތުން ހައްޤުވާ 20 ޕޮއިންޓް ކަމަށް އެފަރާތުން ކުރި ދައުވާއާއި ގުޅިގެން ޗައިލްޑް ސަޕޯޓް ކޮމިޓީން ބެލުމުގައިވާ ގެއްލުން އެދޭ މީހާގެ އުސޫލުތަކުގެ ބަލާއިރު އެ އުސޫލުގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ އަދިމަތީ ސުރުޚީގައިވާ "1 ގެއްލުން" މިފަދައިން ކަމަކާއި، ތަފްސީލުގައި އެ ނަންބަރުގެ (ހ) ގައި ލިޔެފައިވާ، ގެއްލުން އެދޭ މީހާ އަތުވެރި ނުވަތަ ފިރިހެނާއަށް ގެއްލުން ނުލިބޭނަމަ، 20 ޕޮއިންޓް

މިފަދައިންކަމަށްވާއިރު، މި އުސޫލުގެ 2 ނަންބަރުގެ އަރިމަތީ ސުތުރުގައިވަނީ 2 ކައިވެނީގެ ބައި މިފަދައިން ކަމަށާއި، ތަފްސީލުގައި އެ ނަންބަރުގެ (ހ) ގައިވަނީ މީހަކާ އިނދެގެން ހުރިނަމަ 20 ޖޫއިންޗް މިފަދައިންކަމަށްވާއިރު، އެ އުސޫލުގެ 8 ވަނަ ނަންބަރުގައި މާނަކުރެވެން އަދި އިތުރު ތަފްސީލް ހިމަނާފައިވާއިރު އެ އުސޫލުގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު މާނަ ކޯޑިފައިންވާކަމަށާއި، ޚަސްމުންގެ މެދުގައި ޚުސޫމާތު އުފެދިފައިވަނީ މި ނަންބަރު މާނަކުރުމުގައި ދެގޮތަކަށް މާނަ ކުރެވިދާނެކަން ދެ ފަރާތުގެ ވާހަކައިން އެނގެން އޮންނާތީ އެ ޤަޟިއްޔާގައި ޝަރީޢަތުން އެ ނަންބަރު މާނަ ކުރުމަށްފަހު އެކަމަށް ގޮތް ކަނޑައަޅުއްވަމުން، ގާއިމަކަށް އެދިފައިވާ އުސޫލުގެ ބައްޔަކު އުނިކަން އަތުވެދާނެ ކަމުގެކަން ބެލެވޭތީ، ޝަރީޢަތުން ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅަން ޖެހޭނީ މި އުސޫލުގެ މި ބައިން ކަމަށް ބެލެވޭތީ މި އުސޫލުގެ މިބައިކަން ބަލައި ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށެވެ.

7. ހުވަފަތްވެފައި ހުންނަ އަންހެނާއާއި ކައިވެނި ރުޖޫޢުވެފައި ހުރި އަންހެނާ އަށް ލިބޭ ޖޫއިންޗް ތަފާތު ވުމާއި ގެދޮރުން ފުރަތަމަ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބެލެހެއްޓެވިފައިވަނީ ދިރިއުޅުމުގެ ކަންތައްތަކާ ބަލަހައްޓާ ގޮތް ދޫކުރުމުގެ ގަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާފައިން ގޮތް ލިބޭމީހާގެ ޙައްޤު ބަލަހަށްޓަން ނޫނީ، އަނބިމީހާގެ ނިސްބަތުގައިކަން އެނގެން ނޯންނަކަމަށާއި، މީހަކަށް ގޮތް ދިނުމަށް ޖޫއިންޗް ދިނުމުގައި އަނބިމީހާގެ ދަރިންނަށް ލިބެންޖެހޭ، ނަފަޤާ ލިބިދާން ބެލުމުގެ ތަނަވަސްކަމަށް ބަލާކަށް ނުޖެހޭނެކަމަށާއި، އެހެންކަމުން ގޮއްސަކަށް އުޅުމުގެންނަން ޖޫއިންޗް ދިނުމުގެ އުސޫލުގެ 2 ކައިވެނީގެ ބައިގެ (ނ) އަދި (ބ) އަށް ގޮތްލިބޭ މީހާގެ ނިސްބަތުގައި ތަފާތުކުރުމަށް ބަލައިގެން ނުންނަކަން ދަނާ ކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

8. މާލޭސްމަޖެލު ދަރަނިބަރީ ދޫކުރެއްވި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 12/F7C/2021 ފަސްއްޙާ އިސްތިއުނާފުކުރެއްވުމަށް އަދި ދޫކުރެއްވި ކައުންސިލްގެ ހުކުމަކާމެދު އެންމެ ނުކުތާއަކީ. އެއީ؛

8.1- ގޯއްޗަށް އެދޭ މީހުންނަށް ޕޮއިންޓް ދިނުމުގެ އުސޫލުގައިވާ ކައިވެނީގެ ބައިގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ (ނ) އަދި (ބ) އަށް ގޯއްޗަށް އެދޭ މީހާގެ ނިސްބަތުގައި މާނަކުރާއިރު ތަފާތުކޮށްލާފަދަ ދީ ބާރުތަކެއް ނުހިނގާކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/HC-A/158 ޤަޟިއްޔާއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބެލެވޭ ހުކުމަކީ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަ

9. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާތައް ވަކިން ތަފްސީލުކޮށް އިސްތިއުނާފުގެ ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައިވެސް އެނުކުތާތަކާއި ގުޅިގެން ވަކިން ތަފްސީލުކޮށް ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. މިތަފްސީލުތަކަކީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ދިރާސާގައި ހިމަނަން ބައެއްކަމަށްވާތީ، ޚުލާސާ ގޮތެއްގައި އެކަންކަން ބަޔާންކުރަމުންދާނަމެވެ. މިގޮތުން؛

9.1- ގޯއްޗަށް އެދޭ މީހުންނަށް ޕޮއިންޓް ދިނުމުގެ އުސޫލުގެ ދެވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުން ގޯއްޗަށް އެދި ހުށަހަޅާ ފަރާތަކީ ފިރި ނުވަތަ އަނބި ނެތް، ހުސްގޮތުގައި އެކަނި ނުވަތަ ދެ ކުދިން ބަލަ ފަރާތެއްނަމަ އެ ފަރާތަކަށް ލިބޭނީ 15 ޕޮއިންޓް ކަމާއި މި ނަންބަރުގެ (ބ) ގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާ ގޮތުން ގޯއްޗަށް އެދޭ މީހާ ކުދިން މީހަކާ އިނދެ ކައިވެނި ޙަޔާތުގައިވާ ބަލަހައްޓައި އެކަނި އަދި ދެ ކުދިން ބެލެނިވަނަމަ އެ ފަރާތަކަށް ލިބޭނީ 10 ޕޮއިންޓް ކަމާއި މި ދެ ބައި މީހުންގެ ފަރަގަކީ 5 ޕޮއިންޓްގެ ފަރަގެކެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ހުށަހަޅާފައިވާ ފަރާތާއި ވަރިވެފައިވާ ފަރާތަކީ ފެންނަ ކައިވެނި ނުކޮށް ހުރި ފަރާތަކަށްވާތީ މި ދެފަރާތަށް ލިބޭ ޕޮއިންޓް ތަފާތުކުރުމަކީ ނުޙައްޤުން ތަޢައްސުބް އާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފު ކަމެއްކަމަށެވެ.

-9.2 ދިރިއުޅުމަށް ޖަހައި ބަނޑާރަގޯތި ދޫކުރުމާބެހޭ ގަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައި، ގޯތި ދޫކުރުމުގެ ގަވާއިދުގެ 7 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނެފައިވާ ޝަރުޠު ފުރިހަމަވާ މީހުންގެ އަދަދު އެ ސަރަހައްދަކުން ދޫކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޯތީގެ އަދަދަށްވުރެ އިތުރުވާނަމަ، ގޯއްޗަކަށް އެދިފައިވާ މީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ އެކަށީގެންވާ މީހެއް ނުވަތަ ބައެއް ކަނޑައެޅިދާނީ ބާރުލިބިގެންވާކަމާއި، ގޯތިކަށް އެދި ހުށަހަޅާއިރު އެ ގޯތި ބައްދުވާ ފަރާތްތައް އެކަށީގެންވާ ކަނޑައެޅިދާނެ ކަމަށް ބާރުލިބިގެންވާކަމަށް. އަދި އެ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު ގޯތި ދިނުމަށް އެންމެ އިސްކަން ދޭންޖެހޭނީ އެ ކަމަށް އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުން ޖެހިފައިވާ މީހުންނަށްކަން އެބަ އެނގޭކަމާއި އަދި އެ މީހަކު ބަލަހައްޓަން މީހުންނަށްވެސް ބަލަހައްޓާން ކަމަށްވެސް ދޭހަވާކަމަށް. ބޭނުން ޖެހިފައިވާ މީހުން ކަނޑައެޅުމުގައި ގޮތްތަކެއް އެއީ މީހުންގެ ދަރިންނާއި އެ ދަރިންގެ ބިމުގެ ތަނަވަސްކަން ބަލަންވާނެކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގޭކަމަށް.

-9.3 އެގޮތުން ވަކި ވެފައިވާ މީހަކާ އެ މީހާގެ ކުދިންނަކީ އެ ކުދިން ބަލާނީ މީހަކާ އެ ކުދިންނަށް ހަރަދު ކުރުން ލާޒިމް މީހަކާ ހުރި މީހެއްކަމަށްވާއިރު، އޭނާއި ޚިލާފަށް ހުރަފަތް ވެފައިވާ މީހެއްގެ ކުދިންނަކީ އެ ކުދިންނަށް ހަރަދު ކުރުން ލާޒިމް މީހާ ދިނުމުގައި ނުތީ ކުދިންނެވެ. އަދި ބަލައި ބެލެހެއްޓުމުގައި ހުރަފަތް ވެފައިވާ މީހާގެ ކުދިންނަކީ ދަރިފުށުގައިވާ ބެލެނިވެރިޔާގެ ތަރުބިޔަ ދުރުވުން ނުލިބޭ ބެލެހެއްޓުމެއްވެސް [illegible]. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބަލާއިރު، އެ މާއްދާއިން [illegible] [illegible] އެނގޭކަމާއި، އިޖްތިމާޢީ [illegible] ލިބެންޖެހޭ [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible].

-9.4 ދަށުކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެއްލެވި ޤާޟީ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ނިޔާޤަރާރުގެ 12.3 ގައި، ގޯތި [illegible] މީހުންގެ [illegible] އެ މީހާގެ [illegible] ގަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގޭ

ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވީނަމަވެސް، އެ ޤަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައި އެ މީހާގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ މީހުންގެ ބިލުގެ ތަނަވަސްކަން ހުރި ގޮތެއްގެ މައްޗަށް، މި އިބާރާތް އެފަދައިން ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަޔާން ކުރެވިފައިވާކަމާއި، މީހަކު ޢުމުރުން އެ ޤަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއަށް ބެލުމުން ގޯތި ކިބާ މީހާ ބަލަހައްޓަނީ ހަމައެކަނި އެމީހާގެ ނިސްބަތަށް ބޮޑުކަމާއި އެ މީހާގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ މީހުންގެ ބިލުގެ ތަނަވަސްކަން ހުރި ނުރުތ ގޮތަށްވެސް ބަލަހައްޓާކަން އެނގިގެންދާކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފު ބަޔާންވާ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަ

10. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް އިސްތިއުނާފީ ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ. މިޤަރާރުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައިވެސް އެނުކުތާތަކާއި ގުޅޭގޮތް ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ވާހަކަ ދައްކާފައެވެ. މިތަފްސީލުތަކާ ޝަރީޢަތް ނިމުމުގެ ރިޢާޔަތްގައި ހިމެނޭނެ ބައެއްކަމަށްވާތީ، ހުލާސާ ގޮތެއްގައި އެކަންކަން ބަޔާންކުރަމެވެ. މިގޮތުން؛

10.1- ޤާނޫނީ ދިރުމުގެ އުސޫލުގެ ދެވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ) އަދި (ބ) ގައި ގޮއްސަކަށް އެދޭ މީހާގެ ނިސްބަތުން ތަފާތު ކުރެވޭނެ ދެ ގޮތަކަށް ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާ އުސޫލާއި އެއްގޮތަށްކަމަށް ދެކޭކަމަށާއި، އެގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައި ވާއިރުގައި މައްސަލައިގައި މާނަ ކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައި ގޮތި ލިބުމުގައި މުސްތަޤްބަލުގައި ދަރިންނަށް ގޮތި ލިބުމުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. ދެން އެފަރާތުން ފާހަގަކުރާ މައިގަނޑު ނުކުތާއަކީ ތަރިކައިން ލިބޭ ބައިގެ ގޮތުގައި ބައްޕަގެ ނަމުގައި ގޮއްސަކުން ޢުމުރުން ދަރިންނަށް ގޮތުގެ ލިބޭ ބައި ބައްޕަ ނިޔާވެފައިވާނަމަ ކާފަގެ ގޮތިން ނުލިބޭނެކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާއެވެ. ނަމަވެސް ގޮއްސަކަށް އެދި ހުށަހަޅާ ފަރާތަކީ ކާފިންގެ މަރުމަ ކަމަށް ވާއިރުގައި ކާފިންނަށް މުސްތަޤްބަލުގައި ލިބެން އޮތް

ގޮތެއް ލިބިދާނެކަމަށް ދެކިގެން ކުރިންގެ މަސްވަރައަށް ގޮވި ލިބުން މަޖުރޫމް ކުރުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމަށް ދެކޭކަމަށްވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ގޮއްސަން އެދި ހުށަހަޅާ ފަރާތްތަކަށް މާރކެޓު ދިނުމުގައި އެކުލަވާލެވިފައިވާ އުސޫލު އެއްވެސް މާއްދާއަކާއި އެއްވެސް ގޮތަކުން ދަރިންނަށް ލިބޭނެ ނުވަތަ ދަރިންނަށް މާރކެޓު ކުރިއަށް އޮތުމަށްގައި ލިބޭނެ ގޮތެއް އޮތް ކަމަށްވާނަމަ މާރކެޓު ދިނުމުގައި އެ އުސޫލުން އުނިވެގެން ދާނެ ކަމަކަށް ނޫނިއްޔާ މާރކެޓު ދިނުމުގައި އުނިވެގެން ދާނެ ކަމަކަށް އުސޫލުގައި ފާހަގަކުރެވޭ ނުވާކަމަށާއި، ގޮވި ދިނުމުގައި އެކުލަވާލެވިފައިވާ އުސޫލަކީ ބުނުމުން އެ އުސޫލު ބިނާވެގެންވާ އަސާސަކީ ގޮއްސަން އެދި ހުށަހަޅާ މީހާގެ ބާރަތު ފަޔަސްކުރުން އެކަމުގެ މައްސަލަ ރިޢާޔަތްކޮށް މާރކެޓު ދިނުން ކަމުގައި ވާއިރުގައި މާރކެޓު ދޫ ދިނުމުގައި ރިޢާޔަތް ކުރެވިގެންދާނީ ގޮތަކަށް ކުރިމަތިވާ ފަރާތުގެ މަސްލަހަތު ކަމަށެވެ.

10.2- މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ބަލަންޖެހޭނީ ގޮވި ކަނޑައެޅުމުގައި ބަރުމަ ކުރަންވާނީ ގޮތުގައި ދިރިއުޅޭ ފަރާތްތަކާއި އެފަރާތްތަކާ އެއްގައި ދިރިއުޅުމުގެ ބާރުތަކަށް ކަމަށް. އެ ބާރުތަކަށް ރިޢާޔަތް ކުރާނަމަ އިންސާފު ވެރިކަންކުރުމުގައި ހުރިހަ މީހާއާ އެހެން ކައިވެނި ކުރެވޭނެ ސާބިތު ހުރިހާ ދަރިން ގޮވައިގެން އެކަށީ ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި އިންސާފު ވެރިކަންކުރުމުގައި ހުރިކަމުގައި ވިޔަސް ބަރާބަރަށް ލިބުމުގައި ފުރި މަދުވެފައިވާ ފާހަގައި ވަކި ބަލާބަލައި ނުތިކަމަށް ބަލައިފައެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން

11. ޤާނޫނު ނަންބަރު 01/2022 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާއިބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ "ދިރިއުޅުމަށްޓަކައި ބަންޑާރަގެ ގާނޫނުގެ ގަވާއިދު" ގައިވާގޮތުގެ މަތިން ދިރިއުޅުމަށްޓަކައި ބަންޑާރަ ގެ ގާނޫނުމަށް ބ. ދަންފަސްގައި ހަމަޖެހި އެކަމަށް ފާހަގަކުރަމުން ޝަރުޢީ ފާހަގަކުރާ ގާނޫނުން ބަންޑާރަ ގޮތެއް އުދި ފާތު ހުރަހަޅުމުގެ

ފުރުސަތު ބ. ދޮންފަނު ކައުންސިލް އިދާރާއިން ޢާންމުކޮށް ކުރުވާލިއެވެ. އެފަދައިން ޢާންމުކޮށްފައިވާ އެ ކައުންސިލް އިދާރާގެ ނަންބަރު (IUL)317/2020/35 (30 ނޮވެމްބަރު 2020) އިޢުލާނުންނެވެ. އަދި މި އިޢުލާނާއެކު ގޯއްކަން އެދޭ މިންނަރަން ޕޮއިންޓު ދިނުމުގެ އުސޫލު އެ އިޢުލާނުގެ އެޓޭޗްމަންޓް 2 ގެ ގޮތުގައި ޢާންމުކޮށްފައިވެއެވެ.

12. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ނުކުތާތަކަކީ، ދެފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގާ ފުށުއަރާ އެއްވެސް އެއްސެދެ ބަޔާންކޮށް "ގޯއްކަން އެދޭ މިންނަރަން ޕޮއިންޓު ދިނުމުގެ އުސޫލު"ގެ 2 ވަނަ ބައިގައި ގެނެވިފައިވާ. އެއީ އެ ބައިގައި ވިދި އަސާސީ މަސްލު ހުރަހަތަކަށް ލިޔުމާ މިންނަރަން، ކުރިން މިހާރު އިސްތިރީ، ކައުންސިލް ރެޖިސްޓްރީ މިންނަރަން ދިޔަ ޕޮއިންޓު ތަފާތުކޮށްފައިވާއިރު، އެތަފާތުކުރެވުނީ އެފަރާތްތަކާއި ދީ ޝަރަފްގައި ދިޔަ ފަރާތްތަކުގެ ބަޔާންތަކަށް ބަލައިގެން ކޮންމެވެސް ތަފާތުކުރެވުނުކަމަކީ، އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ތަފާތު ކުރުމެއް ނުވާކަން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައެވެ.

13. ބ. ދޮންފަނު ކައުންސިލް އިން ޢާންމުކޮށްފައިވާ "ގޯއްކަން އެދޭ މިންނަރަން ޕޮއިންޓު ދިނުމުގެ އުސޫލު"ގެ 2 ބައިގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

2. ކައިރިވާ ބައި	
(ހ) މިހާރު އިސްތިރީން ހުރިނަމަ	20 ޕޮއިންޓް
(ށ) ކައިރީންނެން 01 (އެކެއް) އަހަރު ދުވަހާއިއްސަރަ، 01 ޕޮއިންޓް އަދި އިތުރުވާ ކޮންމެ އަހަރަކަށް 01 ޕޮއިންޓް (މިގޮތުން ގިނަވެގެން ދެވޭނީ 06 ޕޮއިންޓެވެ).	01 ޕޮއިންޓް
(ނ) ދިރި އަންނި ނިޔާވެ ހުވަފެންވެރި 01 ނުވަތަ 02 ކުދިން ތިބިނަމަ	15 ޕޮއިންޓް
(ރ) ދިރި އަންނި ނިޔާވެ ހުވަފެންވެރި 03 ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ ކުދިން ތިބިނަމަ	20 ޕޮއިންޓް
(ބ) ކުދިން މިހާރު އިސްތިރީ، ކައިރީ ރެޖިސްޓަރީ ނަމަވެސް 01 ނުވަތަ 2 ކުދިން ތިބިނަމަ	10 ޕޮއިންޓް

(ށ) ކުދިން މިހާރާ އިސްދު، ކައުންސިލް ޓްރީގައިވާ ނަމަވެސް 03 ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ ކުދިން ތިބިނަމަ	15 ޕަރސެންޓް

14. މަތީގައިވާ ހަވާލާދީފައިވާ ޤާނޫނަށް ބެލުމުން ހުވަފެން ފެނިފައިވިނަމަވެސް ދަރިން ލިބި ފަރާތްތަކާއި، ކުދިން މިހާރާ އިސްދު، ކައުންސިލް ޓްރީގައިވިނަމަވެސް ދަރިން ލިބި ފަރާތްތަކަށް ލިބޭ ޕަރސެންޓްގެ ފަރަގުގެ ގޮތުގައި 5 ޕަރސެންޓް ހިމެނެއެވެ.

15. ހުވަފެން ފެނަ ދަރިން ލިބި މީހުންނާއި ކައުންސިލް ޓްރީގައި ދަރިން ލިބި މީހުންނަށް ގޮތެއްގެ ތިބެމުގައި އެފަރާތްތަކަށް ދީ ޕާރޓްތަކުގައި ލިބި ފަރާތްތަކަށްވާއިރު ބެން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދައުވާ ހުށަހެޅި ދަރިއުމުރަން ބަކަށް ބަންޑާރަގެ ދީނުރުމާބާ ފަޅައިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައި ގޮތް ދީނުރުމުގެ ފަޅައިދުގެ 7 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބެންފައިވާ ޝަރުޢީ ޙުކުމަކާ މީހުންގެ އަދަދު އަ ސަރަޙައްދަކުން ދީނުރުމަން ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުގެ ޢަދަދަށްވެފައި އިތުރުވާނަމަ، ގޮތަކަށް އެދިފައިވާ މީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ އެކަށީގެންވާ މީހެއް ނުވަތަ ބައެއް ކަނޑައެޅިފައި ކަމަށާއި، މި މާއްދާއަށް ބަލާއިރު ގޮތް ދިނުމަށް އެންމެ އިސްކަން ދޭންޖެހޭ އެ ކަމަށް އެންމެ ބޮޑަށް ބޯނުން ޖެހިފައިވާ މީހުންނަށްކަން އެނގޭކަމުން ބޯނުން ޖެހިފައިވާ މީހުން ކަނޑައެޅުމަށް ގޮތެއް އެކަށީގެންވާނެ މީހުންގެ ދަރިންނާއި އެ ދަރިންގެ ބަލަދު ތަނަވަސްކަން ބަލަންވާނެކަމަށެވެ. މިގޮތުން ވަރަ ފެނިފައިވާ މީހަކު އަ މީހާގެ ކުދިންނަށް އެ ކުދިން ބަލާނެ މީހަކު އަ ކުދިންނަށް ހަމައު ކުރެން ލާޖިމް މީހަކު ހުރި މީހެއްކަމާއި އެއާއި ހިލާފަށް ހުވަފެން ފެނިފައިވާ މީހެއްގެ ކުދިންނަށް އަ ކުދިންނަށް ހަމައު ކުރެން ލާޖިމް މީހާ ދެނިކޮށްގައި ނޫނީ ކުދިންނަކަމެވެ. ބަޔާއި ޙާލަތުތަކުގައި ހުވަފެން ފެނިފައިވާ މީހާގެ ކުދިންނަށް މަދުފެނިފައިވާ ބަލަނިވެރިޔާގެ ތަރަކާ ގުދުރަތްން ނުލިބޭ ޙާލަތުތަކުގައި ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާކަމެވެ. އެހެންކަމުން ކައުންސިލުން ދީނުރުމު މި ދީ ޙާލަތުތަކުގައިވާ މީހުންނަކީ ތަފާތު ދީ ހާލަތެއްގައިވާ މީހުންކަމަށެވެ.

16. ހުވަފަތް ފުރަ ދަރިން މިހި މީހުންނާއި ކައިވެނި ޙުކުރައި ދަރިން މިހި މީހުންނަށް ގޮތުގެދޮރު ތިބުމުގައި އެފަރާތްތަކާ ދެ ބާރުތަށްގައި މިހި ފަރާތްތަކެއްކަމާއި ނުވަތަ ޝަރީޢަތުން ބެލިއިރު އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

17. ހުވަފަތް ފުރައި މިހި މީހުންނާއި ކުރިން މިހާ އިނދު ވަރިވެފައި މިބާ މީހުންނަށް ބަލާއިރު، އަސްލަކީ ދީ ބައި މީހުންނަކީ ބަރާބަރު ބައިވެރިއެއް ނަމަ މީހުންނެވެ. އެއީ އަދި އަންހެނުން ކަމުގައިވާނަމަ އެމީހުންގެ ރައްކާތެރިކަން ކަނޑަވަރުކޮށްދީ އެމީހުންގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓާނެ ބައިވެރިއަކު ނެތް މީހުންނެވެ. މި ގޮތުގައި ބަލާނަމަ ހުވަފަތް ފުރައި މިހި މީހުންނާއި ކުރިން މިހާ އިނދު ވަރިވެފައި މިބާ މީހުން، މި ދެފަރާތަކީވެސް އެއް ބާރުތަށްގައި މިހި މީހުން ކަމާމެދު ސުވާލެއް ނުއުފެދެއެވެ.

18. ހުވަފަތް ފުރަ ދަރިން މިހި މީހުންނާއި ކައިވެނި ޙުކުރައި ދަރިން މިހި މީހުންނަށް ބަލާއިރު ތެދުކަމެ، ހުވަފަތް ފުރަ ދަރިން މިހި މީހުންނަކީ އެ ދަރިންނަށް ހަރަދުކުރުމުގެ ޒިންމާ އޮތް ފަރާތް ދުނިޔޭގައި ނެތުމުން އެ މަރުވުމުން ނިކަމެތި ކުދިންނެވެ. އެހެންކަމުން އެ ޒިންމާ ނަގަންޖެހޭ ފަރާތަކީ ކުދިންގެ މަސްލަހަތެވެ. ނަމަވެސް ކައިވެނި ޙުކުރައި ދަރިން މިހި މީހުންނަށް ބަލާއިރު އެ ކުދިންގެ ބައްޕަ ދުނިޔޭގައި ހުރުމުން، ކައިވެނި ޙުކުރައިގެނައުމަށް އެ ކުދިންގެ ހަރަދު ޝަރުޢީގޮތުން ދަރާނީ ބައްޕައަށް ކަމުގައި ވެއެވެ. މި ގޮތުން ބަލާކަމުގައިވާނަމަ ދަރިންގެ ހަރަދުގެ ކަންކަމުގައި ހުވަފަތް ފުރައި މިހި މީހުންނާއި ކުރިން މިހާ އިނދު ވަރިވެފައި މިބާ މީހުން، މި ދެފަރާތަކީ އެއް ބާރުތަށްގައި މިހި މީހުންކަމެއް ނޫނެވެ.

19. ހުވަފަތް ފުރައި މިހި މީހުންނާއި ކުރިން މިހާ އިނދު ވަރިވެފައި މިބާ މީހުން ކައިވެނީގެ ގޮތުން އެއް ބާރުތަށްގައި މިހި ބައެއް ކަމުގައިވާނަމަ މި ބާރުތަކަކީ ހޯ އަބަދަށް މިފަދައިން ދެމި ހުރުމުގެ އިޖުތިމާޢީ ހާލު ބާރުތަށް ނޫނެވެ. ހުވަފަތް ފުރައިމާ އަންހެނާ އަދި ކައިވެނި ޙުކުރައިމާ އަންހެނާވެސް އަލުން އެހެން ކައިވެނިކޮށް ކުރުމުގެ އިޖުތިމާޢީ އެބައޮތެވެ. އަދި އަލުން ކައިވެނިކޮށް ކުރުމުގެ ނަފާ މުއަޠީއަށް ބެހޭގޮތުން އަންހެނުންނަށް

ރައްކާތެރިކަމާއި، ހިމާޔަތް ހޯދައިދޭން ޝަރީޢަތުގެ ބައިވެރިއެއް ލިބި، ދަރިންގެ ޒިންމާ އަދާކުރާން ބައްޕައެއްގެ ޙައްޤު އަދާކުރާން ފަރާތެއްވެސް އެ ކުދިންނަށް ލިބިގެންދިޔުމެވެ.

20. ދެން އޮތީ ދަރިންނަށް ލިބޭ ތަރަވަސްކަމުގެ ވާހަކައެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ދެކެނީ ދަރިއެއްގެވަތް ބަދަލު ގޭ ދޫކުރުވާއިރު އެ ގެއްލަކަން ކުރިމަތިލާ މީހުންގެ ދަރިންގެ ތަރަވަސްކަމާ ބަލަންޖެހޭކަމަށެވެ. ދަރިއުފުލުމަށްބަދަލުގައި ބަދަލު ގޭ ދޫކުރުމުގައި އެ ގެއްލަކަން ކުރިމަތިލާ ފަރާތްތަކުގައި ހުންނަންވާ ޝަރުޠުތައް ބަޔާންކޮށް، އެ ޝަރުޠުތަކެއް އަންނަނިވި ގޮތަށް ދަރިއުފުލުމަށްބަދަލުގައި ބަދަލު ގޭ ދޫކުރުމުގެ ގަވާއިދުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

7 ވަނަ މާއްދާ

މި ގަވާއިދުގެ ދަށުން ދަރިއުފުލުމަށްބަދަލުގައި ބަދަލު ގޭ ދޫކުރެވޭނީ ތިރީގައިވާ ޝަރުޠުތަކާ ފުރިހަމަވާ މީހުންނަށެވެ.

(ހ) ދިވެހި ރައްޔިތެއް ކަމުގައިވުން

(ށ) އުމުރުން 18 އަހަރުވެފައިވުން

(ނ) ބަދަލު ގެއްލަކަން ނުވަތަ އަމިއްލަ ގެއްލަކަން އެމީހެއްގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައި ނުވުން

(ރ) އަމިއްލަ ނުވަތަ ބަދަލު ގެއްލަކަން ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ ބޮޑުމިނުން ދިރިއުޅޭ ގެއްލަކާއިން 600 އަކަފޫޓުންވުރެ ބޮޑު ބައެއް ދިރިއުޅެވޭ ނުތެޅޭ، ނުވަތަ ދިރިއުޅެވޭ މިފަދަ ބައެއް މި ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ފުރިހަމަކުރެވުން

(ބ) ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސާފައިވާ އިމާރާތްތަކުގެ ފުރުޞަތު ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައި ނުވުން، އަދި މިފަދަ ތަރަވަސް އަދިއަށް ނަމުގައި އޮވެ، މިއަދު ދުވަހުން ފިޔަވައި 2 އަހަރު ދުވަހަށް ވުރެ ގިނަ ދުވަސް ވެފައިވުން

(ޅ) އެއްމެ އިމާރާތްތަކުގެ ފުރުޞަތު ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައި ނުވުން ނުވަތަ މިފަދަ ތަރަވަސް އަދިއަށް ނަމުގައި އޮވެ، މިއަދު ދުވަހުން ފިޔަވައި 2 އަހަރު ދުވަހަށް ވުރެ ގިނަ ދުވަސް ވެފައިވުން

(ކ) ގެއްލަކަން އެދިވަޑައިގަތް މީހުންގެ ބަދަލުގެ ދަރިންގައިވާ އުފެދިފައިވާ ފަރުދުންނަށް، އެ މީހަކަށް ނުރައްކާތެރިވާނެ ބަދަލު ޖެހިފައިވާ މީހުންގެ އަދާލަތު، ގެއްލަކަން އެދިފައިވާ މީހަކަށް ކުރިން ގެއްލަކުން ލިބި، ނުވަތަ އެވް، އެ ގެއްލަކާއާއި އަދާލުތުކުރުމަށް

ގޮތުގެ މައްސަލަ ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ މީހަކީ ގައުމަކަށް ބޭނުންވާފައިވާ މީހެއްކަމަށް މި ގަވާއިދުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ކޮމިޓީއަށް ފެނުން

އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

އަދި އެ ގަވާއިދުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "ގައުމީ ދުސްތޫރުގައި މި ގަވާއިދުގެ 7 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނެފައިވާ ސަރުކާރު ފުރިހަމަވާ މީހުންގެ އަދަދު، އެ ސަރަހައްދުން ދުސްތޫރުން ހަމަޖެހިފައިވާ ގައުމީ އަދަދަށްވުރެ އިތުރުވާނަމަ ގައުމަކަށް އެދިފައިވާ މީހުންގެ ތަރުތީބުން އެންމެ އެކަށީގެންވާ މީހެއް ނުވަތަ ބައެއް ކަނޑައަޅާނީ ގައުމަކަށް އެދިފައިވާ މީހުންގެ ބުރުގެއިވާ އުފާން ދަރިންނާއި އެ މީހަކަށް ޝަރުޢީގޮތުން ބަލަންޖެހިފައިވާ މީހުންގެ އަދަދާއި، ގައުމަކަށް އެދިފައިވާ މީހަކަށް ކުރިން ގައުމަކު ލިބި، ނުވަތަ އާލާ، އެ ގައުމަކަށްގެ އަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މައްސަލަ ރިޢާޔަތްކޮށްގެ" މި ފަދައިންނެވެ.

21. ބުނެވުނު ސަރުކިއުލަރަށް ބަލާއިރު، ދިރިއުޅުމަށްޓަކައި ބަންގާޅު ގައުމީ ދުސްތޫރުގައި އެ ގޮތަކަށް ކުރިމަތިވާ ފަރާތްތަކުގެ ހުށަހަޅާފައިވާ އެންމެގާ ސަރުކިއުލަރަށް ބިނާވެފައިވާ ގޮތަކަށް އަދި ކުރިމަތިވާ ފަރާތަށް ލިބިފައިވާ ބިމުގެ ތަނަވަސްކަމަށެވެ. އެއީ އެއްވެސް ސަރުކިއުލަރެއް އެ ގޮތަކަށް ކުރިމަތިވާ ފަރާތުގެ ދަރިންނަށް ލިބޭ ނުވަތަ ލިބިދާނެ ތަނަވަސްކަމަށް ބަލާފައިވާ ޝަރުޢީ ނުކުތާއެވެ. އަދި އެއީ މިހާތަނަށް ކުރަމުން އައިވެސް ކަމެއް ނުނިކަމެއް ފާހަގަކުރެވޭތީއެވެ. ބުނެވުނު ގަވާއިދުގެ (ހ)ގެ ދަށުންވެސް ގޮތަކަށް އެދެނީ އެކަށީގެންވާ މީހުންނަކީ ކަލޯރީ ބާރުދޭގައި ވެސް ދަރިންނަށް ލިބޭ ނުވަތަ ލިބިދާނެ ތަނަވަސްކަމަށް ބަލާފައިވާ ސަރުޢީ ނުކުތާއެވެ. ބަލަން ޖެހޭނީ ގައުމަކަށް އެދިފައިވާ މީހުންގެ ބުރުގެއިވާ އުފާން ދަރިންނާއި އެ މީހަކަށް ޝަރުޢީގޮތުން ބަލަންޖެހިފައިވާ މީހުންގެ އަދަދާއި، ގައުމަކަށް އެދިފައިވާ މީހަކަށް ކުރިން ގައުމަކު ލިބި، ނުވަތަ އާލާ، އެ ގައުމަކަށްގެ އަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މައްސަލައެވެ. މި ޝަރުޢީ ނުކުތާއަކީ ބުނެވުނުވެސް އެންމެ އާއްމުކަމާ ދިރިއުޅުމަށްޓަކައި ބަންގާޅު ގައުމީ ދުސްތޫރުގައި ބަލަންޖެހޭ އެ ގޮތަކަށް ކުރިމަތިވާ ފަރާތްތަކުގެ ހާލަތަކަށް ކަމެވެ. އަދި އެ ފަރާތްތަކުގެ ދަރިންގެ ތަނަވަސްކަމަށް ކަމެކެވެ. މި ގައުމުގެ ބަލާކަމުގެ އިންސާނީ ހައްޤުގެ ގޮތުން ލިބެ ދަރިން ތިބި މީހުންނާ ކައިވެނި ހުރިގޮތް ދަރިން ތިބި މީހުންނާ އެއް ހާލަތެއްގައި ތިބި ބައެއްކަމެވެ.

22. އެހެންކަމުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ވެސް ދަރިން ތިބި މީހުންނާއި ކައިވެނި ރޫޅުވައި ދަރިން ތިބި މީހުންނަށް ގާނޫނީ ބަސްދަލުކުރުމުގެ އެވަރެޖްއާ އަޅާބަލާކަން ތިބި ފަރާތަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ ޙަލް އެ ފަރާތުން ދަރާ ޢިއްދަތުގެ ފާސްކުރި ބެލެހެއްޓުމުގެ ޙައްޤު ނުލިބޭނެކަމަށް ނިންމަމެވެ.

ނިންމަން ފެންނަގޮތް

23. އިސްވެ ދިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެފަދައިން ހުކުމުން، މާލޭ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ތަޢާރުފުކުރި ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 12/F7C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި ކުރެއްވި ބަދަލު ގެނެސްދިނުމަށް ނުފެނުނުކަމަށް އަޅުގަނޑު ފެނެއެވެ.

އިސްފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު ރަޝީދު:

24. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު ރަޝީދު:

25. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

26. މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ޙުކުމް ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ޚަސްމުންނަށް ދެވިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[1] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓް ޚަސްމުންނަށް

[1] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ބަލާފުޅުކޮށްދެއްވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތުން ނިމުނު ތާރީޚު ހަސްމުންނާ ބަލާފުޅުކުރާ ތާރީޚުން.[2] އެހެންނަމަވެސް ޝަރީޢަތުގެ ނިމުނުގޮތުގެ ހުކުރާއިރު ބިނާކޮށްފައިވެސް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[3]

---

2 . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

3 . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބުނެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުރުމުން، މާލޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ދޮންފަނު ކައުންސިލުގެ އިދާރާގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މާލޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ދޮންފަނު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 12/F7C/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް މި މައްސަލަ ބެލި މިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

އިސްވެރި ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު | ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް (ރިޔާސަތު) | ފަނޑިޔާރު ބުޖައިރާ މުޙައްމަދު

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ